

Må en museumsgjenstand vare evig?

Pedagogiske samlinger i museum

Må en museumsgjenstand vare evig?

VERBODEN TOEGANG
TOEGANG

Brukes disse samlingene?

**95 % av verdens museumssamlinger er magasinert,
mens mindre enn 5 % av samlingene er utstilt for
publikum.**

Inaktive
Passive
Sovende

Samlingsrevisjon:

- Vurdert
- Registret
- Magasinert
- Deaksesjonert

Hva er en rekvisitt?

Oppsummert

- **Utbredt praksis**
- **Ikke et entydig begrep**

Education Collections as Museum Collections

SHANE J. MACFARLAN AND EILEEN JOHNSON

abstract

Museum education collections are inarguably a part of a museum's actual collection, just as are the research/permanent collections. However, past practices indicate that education collections are typically not given equal stature in museological terms. This paper argues that techniques and practices used with research/permanent collections should be applied to education collections, a viewpoint that has not yet been readily embraced. Several methods are addressed for upgrading an education collection to the level of a museum's permanent collection. The Lubbock Lake Landmark's education collection serves as a case study to demonstrate the need for the application of proper museological techniques to conform to best practices. A scope of collection was created, preventive conservation techniques were applied, a gap analysis was performed, and legal issues concerning the education collection were addressed.

INTRODUCTION

In the last three decades of the twentieth century, museums shifted focus from a largely collections-protection program to a blend of public education and collections protection (Hein 1998). This paradigm shift was a result of three landmark publications produced by the American Association of Museums (AAM 1969, 1984, 1992a). It coincided with a gen-

Bikuba. Museet har sju bikubar der me produserer 100 – 120 kg honning kvart år.
I tillegg er det ei observasjonskube inne i vitensenterutstillinga. Her er elevar med ute saman med Odd Kjetil Liland frå museet i 2003. Foto: Nina Katinka Fredriksen * Jærmuseet

Læra med å gjera

Undervisning og formidling i eit vitensenter

KNUT G. AUSTAD

Meir enn ti år etter at første byggetrinn av Jærmuseet stod ferdig på Kvia kan tida vera inne for å gjer ei oppsummering av undervisningstilbodet og formidlinga ved institusjonen. I mellomtida er byggetrinn to nesten fullført, museet er godt i gang med museumsreforma som legg til rette for konsolidering og byggetrinn tre i Sandnes er i startfasen.

Knut G. Austad har vore tilsett ved Jærmuseet sidan 1996 og har i desse åra hatt ansvar for oppbygginga av undervisningsopplegget på Kvia.

Hva er en pedagogisk samling?

**Er en del av museets samling som er opprettet
for læring og aktiv bruk.**

Kjennetegns av:

- **De brukes i undervisning og formidling**
- **Publikum kan håndtere eller undersøke gjenstander, (hands-on)**
- **De oppbevares og forvaltes av museet**
- **De er en del av museets samlinger**

**Pedagogiske samlinger må ikke behandles som
annenrangs samlinger eller som tilfeldige
restkategorier.**

**Pedagogiske samlinger bør ha tydelig formål,
og retningslinjer for registrering, rutiner og
forvaltning på lik linje med andre
museumssamlinger**

Gjenstand - Pedagogisk samling

Bevaringshandboka

Eier: Jeanne Dalbu

Sist endret: tor. 26 mar. 2026, 14:03:07 av Jeanne Dalbu

Avpubliser

Opprett utkast

 Flytt til papirkurv

Definisjon

Ei **pedagogisk samling** består av *hands-on*-gjenstandar som blir brukte aktivt i læring og formidling. Gjenstandane kan rørast, prøvast og forbrukast, og har vanlegvis ei levetid på om lag 15 år. I motsetnad til museumsgjenstandar er føremålet deltaking og erfaring, ikkje varig bevaring. Gjenstandane skal likevel oppbevarast etter museale standardar, konserverast ved behov og registrerast i Primus.

Formål

Retningslinjer

Gjenstand - Pedagogisk samling

Bevaringshandboka

Eier: Jeanne Dalbu

Sist endret: tor. 26 mar. 2026, 14:03:07 av Jeanne Dalbu

Avpubliser

Opprett utkast

 Flytt til papirkurv

Definisjon

Formål

Føremålet med den pedagogiske samlinga er å støtte Jærmuseet sitt lærings- og formidlingsarbeid gjennom bruk av autentiske gjenstandar. Samlinga skal fremje forståing, nysgjerrigheit og refleksjon ved å gje publikum direkte, sanselige og erfaringsbaserte møte med kulturarven.

Den pedagogiske samlinga skal vere eit verkemiddel for aktiv deltaking, livslang læring og inkluderande formidling. Ho skal forvaltast etter museale prinsipp, med klare rammer for bruk, dokumentasjon og bevaring, slik at samlinga over tid kan bidra til å oppfylle museet sitt samfunnsoppdrag.

Retningslinjer

Pedagogiske samlinger skal ikkje vere eit lager for avlagte gjenstandar, men inngå som ein aktiv og profesjonelt forvalta del av Jærmuseet sitt faglege og etiske ansvar. God forvaltning aukar samlinga si levetid, læringsverdi, og styrkjer Jærmuseet sitt samfunnsmandat.

Generelle prinsipp:

- Pedagogiske gjenstandar skal registrerast i Primus på linje med øvrige gjenstandar, men leggjast inn i samlinga «Pedagogisk samling». På den måten er skiljet mellom pedagogiske gjenstandar og museets permanente samling tydeleg.
- Bruken skal vere planlagd, målretta og knytt til formidlings- eller undervisningsaktivitetar med fagleg innhald.
- Det skal leggjast vekt på læringsutbytte framfor omfang av bruk.

Helse, tryggleik og bevaring:

- Før bruk skal alle gjenstandar kontrollerast for helsefarlige stoff, materiale eller konstruksjonar som kan utgjere risiko ved handtering.
- Hands-on-gjenstandar skal presenterast på ein måte som hindrar unødig slitasje, skade eller tap av dokumentasjonsverdi.

Forvaltning og utskifting:

- Hands-on-gjenstandar skal registrerast i Primus og ha oppdatert informasjon om tilstand, bruk og eventuell konservering.

- Slitte eller øydelagde gjenstandar skal dokumenterast i samsvar med gjeldande rutinar.
- Gjenstandar som ikkje lenger er eigna til bruk, skal deaksjoneres.

Avgrensingar:

- Utlån til eksterne aktørar kan berre skje etter særskilt vurdering og med skriftleg avtale.
- Gjenstandar med høg kulturhistorisk, estetisk eller symbolsk verdi skal ikkje nyttast til hands-on-formål.

Skole og undervisning

Eksempel:

- **Redskap**
- **Husholdningsgjenstander**
- **Industrigjenstander**
- **Jordbruksutstyr**

Senior / demens / minner

Eksempel:

- **Husholdningsobjekter**
- **Arbeidsredskap**
- **skolegjenstander**

Formidling av “hvordan ting virker”

Eksempel:

- **Mekanikk**
- **Tekstilredskap**
- **Verktøy**

Etiske og faglige problemstillinger

Slitasje og levetid

Kan vi akseptere kortere levetid og økt slitasje?

- **Levetid ca.15 år**
- **Aksepterer bruksskader som følge av aktiv håndtering**
- **Forebyggende tiltak**
- **Konservering ved behov**

Helse- og miljøfarlige stoffer

Seleksjon og representasjon

Rekvisitt?

Gjenstand - Rekvisitt

Bevaringshandboka rekvisitt

Sist endret: tor. 26 mar. 2026, 14:03:29 av Jeanne Dalbu

Avpubliser

Opprett utkast

 Flytt til papirkurv

Ein rekvisitt er ikkje ei museumsgjenstand og er ikkje omfatta av avdelinga for samling og dokumentasjon. Rekvisittar blir gjerne brukte i utstillingar eller formidlingssamanheng for å støtte scenografi, stemning eller pedagogiske poeng. Dei skal merkjast med ein **R** og lagrast tydeleg adskilt frå museumsgjenstandar.

Jærmuseet oppmodar til at gjenstandar som skal brukast i utstillingar, i størst mogleg grad blir tekne inn som museumsgjenstandar. Dette sikrar heilskapleg dokumentasjon, trygg handtering for tilsette og publikum, og eit fagleg godt grunnlag for bevaring og vidare bruk.

Mottak og merking

Allereie registrerte rekvisittar

Omgjering av museumsgjenstand til rekvisitt

Dersom det er ønskeleg å gjere om ein museumsgjenstand til rekvisitt, skal dette godkjennast av styret. Når ein museumsgjenstand blir gjort om til rekvisitt, er den ikkje lenger ein del av den permanente samlinga, og dei same krava til bevaring og dokumentasjon gjeld ikkje lenger. Ei omgjering til rekvisitt må difor behandlast på same måte som ei avhending.

Takk for meg!